

ANDRZEJ DERDZIUK OFMCap
Lublin

SPRAWOZDANIE ZE SPOTKANIA NAUKOWEGO MORALISTÓW POLSKICH KONSTANCIN–JEZIORNA 29-30 maja 1995 r.

Pallotyńskie Centrum Animacji Misyjnej gościło w dniach 29-30 maja ponad 70 moralistów polskich wykładających tę dziedzinę wiedzy w polskich uczelniach teologicznych. Licznie reprezentowane były środowiska naukowe KUL, ATK, PAT, byli także przedstawiciele Papieskich Wydziałów Teologicznych i Seminariów Duchownych. Po raz pierwszy uczestniczyli też moralisci z Uniwersytetu Opolskiego oraz z morawskiego Ołomuńca.

Przybyłych powitał Przewodniczący Sekcji ks. prof. dr hab. A. Marcol. Słowa szczególnego uznania skierował do emerytowanych profesorów ks. Pryszmonta i ks. Olejnika. We wprowadzeniu Przewodniczący przedstawił problematykę spotkania poświęconego *Katechizmowi Kościoła Katolickiego*. Zaznaczył istnienie pozytywnej recepcji ze strony protestantów i prawosławnych oraz wskazał na liczną literaturę teologiczną na temat Katechizmu.

Pierwszy referat wygłosił ks. prof. dr hab. J. Troska z PWT w Poznaniu. Mówiąc na temat „Teologiczna i etyczna wizja człowieka w KKK”, Autor wskazał na elementy antropologii zawarte w Katechizmie. Najwięcej treści antropologicznych zawarto w III części Katechizmu, ale jest ona obecna także w innych częściach, zwłaszcza w I. Podstawową kategorią ujmowania człowieka jest kategoria obrazu Bożego. Człowiek ma godność osoby, ale może też ją rozwijać (wymiar ontyczny i moralny). Katechizm ukazuje życie ludzkie jako dążenie do szczęścia i wprowadza ujęcie personalistyczne. Bardzo cenne jest w Katechizmie ujmowanie płciowości jako istotnego elementu człowieczeństwa, ale nie różnicującego tegoż człowieczeństwa. Mimo istnienia walki duszy i ciała podkreślono jedność duszy i ciała.

Ideą centralną rozumienia człowieka w Katechizmie jest chrystocentryzm połączony z personalizmem. Ukazując katechizmowe ujęcie społecznej istoty człowieka, motywowanej trynitarnie i chrystocentrycznie, ks. prof. Troska wyraził zdziwienie brakiem umieszczenia tych treści w części antropologicznej. Zdziwienie Autora referatu wzbudziło

dziło też wprowadzenie do Katechizmu pojęcia alienacji oraz brak omówienia pojęcia opcji fundamentalnej. Katechizm usiłuje pogodzić dwie tradycje teologiczne: moralność sumienia i moralność roztropności. Kładzie też mocny nacisk na obronę moralności obiektywnej zapodmiotowanej w przedmiocie czynu.

W dyskusji prowadzonej przez ks. prof. dra hab. J. Pryszmonta ks. Olejnik przypomniał spory na temat kategorii szczęścia w teologii moralnej i stwierdził, że nie jest to najlepsze ujęcie w Katechizmie. Ks. prof. dr hab. J. Nagórny zwrócił uwagę na spór o naturę i łaskę, który zostaje rozwiązany przez przyjęcie chrystocentryzmu. Mówiąc o człowieku jako obrazie Boga należy mówić o wymiarze pneumatologicznym uzdalniającym osobę do przymierza. Podkreślił też bardzo cenne ukazanie w Katechizmie kategorii dobra wspólnego jako kategorii antropologicznej a nie socjologicznej oraz wprowadzenie kategorii uczestnictwa. Ks. Nagórny odniósł się też do twierdzeń ks. Troski o alienacji i opcji fundamentalnej.

Ks. prof. dr hab. F. Greniuk doprecyzował wspomniane w referacie zagadnienia sądu sumienia i głosu sumienia oraz zapytał o ujmowanie w Katechizmie wizji etycznej człowieka, wskazanej w tytule referatu. W odpowiedziach ks. Troska wskazał na rozum, wolność i godność jako elementy antropologii filozoficznej. Podniósł też problem konieczności prac nad doprecyzowaniem polskiej terminologii teologicznomoralnej.

Ks. dr T. Sikorski z Łodzi zaprezentował rozważania nad „Egzystencjalnym wymiarem wiary Kościoła w KKK” Przytoczył on stwierdzenie, że Katechizm jest punktem odniesienia i *magna charta* przepowiadania prorockiego. Katechizm mając taki charakter winien być traktowany jako autorytatywne wskazanie drogi i należy w nim szukać scenariusza wiary, którą się żyje. U podstaw życia chrześcijańskiego stoi wiara, dzięki której wierzący nie tylko poznaje powinności moralne, ale przede wszystkim przyjmuje zbawienie.

W dyskusji ks. prof. dr hab. W. Kowalski postawił pytanie o to, czy istnieje jednolita antropologia w Katechizmie oraz jaka w nim występuje teologia i jaka etyka. Chodzi o modele teologiczne w prezentacji treści moralnej Katechizmu. Ks. dr hab. I. Mroczkowski nawiązał do treści egzystencjalnych Katechizmu nie zgadzając się z ich podejrzliwym traktowaniem przez Autora referatu. Określił antropologię Katechizmu jako „zawdzięczaną egzystencję” ukazującą przede wszystkim działanie Boga. Do tego zdania przychylił się o. W. Giertych OP z Krakowa powołując się na św. Tomasza, którego koncepcję układu teologii moralnej z I-II-ae powtarza Katechizm. W dalszej dyskusji zabrał głos ks. Pryszmont mówiąc o egzystencjalistycznej dialektyce. Ks. Nagórny przytoczył numer Katechizmu mówiący o rzeczywistości nowego człowieka w Chrystusie mającego moc Ducha Świętego. Ks. Greniuk przypomniał, że w zamierzeniu autorów Katechizmu nie przyjmowano zasady układu treści według jednej zasady wiodącej. Ks. Olejnik potwierdzając to ostatnie stwierdzenie, uznał, że nie jest to bynajmniej zarzut. Ks. dr Nowosad z KUL wskazał na trzy wymiary w wykładzie teologii moralnej w Katechizmie: trynitarny, teologalny i eklezjalny.

Drugi dzień spotkania rozpoczęto Mszą św., której przewodniczył ks. Prymas kard. J. Glemp. W homilii Ks. Prymas zwrócił uwagę na konieczność podjęcia przez teologów aktualnych kwestii moralnych, do których zaliczył sprawę rozliczeń z przeszłością oraz zdrady narodowej. Moralisci winni kształtować opinię publiczną wspomagając Magisterium. Posiedzeniom w sali obrad przewodniczył ks. Olejnik, który zaprezentował swoją książkę *Etyka lekarska*. W pierwszym referacie wygłoszonym przez ks. prof.

dra hab. S. Rosika została poruszona problematyka „Czy Dekalog może być modelem chrześcijańskiej moralności?” Autor na tle obecnych prób odrzucenia prawa Bożego wskazał na aktualność Dekalogu, który nie ogranicza wolności człowieka, ale ją ukierunkowuje sprzyjając osobowemu i społecznemu rozwojowi człowieka. Stanowi on tylko wskazanie minimum wymagań i jako taki nie może być wystarczającym modelem moralności. Winien być uzupełniony o orędzie Ewangelii z jej darem łaski i darami Ducha Świętego. Ze względu na krótkie, komunikatywne i łatwo przyswajalne formuły Dekalog winien być obecny w przepowiadaniu moralnym Kościoła. W dyskusji zabrali głos ks. Olejnik, ks. Pryszmont, ks. Nagórny, Z. Klafka CSSR z Tuchowa, A. Derdziuk OFMCap z KUL oraz Z. Chwaliszek SVD i ks. dr J. Kalniuk z Krakowa. Podniesiono kwestię aktualności Dekalogu i zarazem jego niewystarczalność w teologii moralnej. O. Derdziuk poinformował o ukazaniu się książki poświęconej tej tematyce wydanej przez Sekcję Teologii Moralnej KUL.

Czwarty referat był poświęcony „Typom uzasadnień norm moralnych w Katechizmie” Ks. dr hab. P. Bortkiewicz TCh z Poznania ukazał w nim konteksty uzasadnień norm moralnych: kontekst czynu ludzkiego i przedmiotowej strony moralności oraz kontekst prawa moralnego rozumianego jako odczytywanie prawdy o stworzeniu. W dyskusji ks. Olejnik opowiedział się za motywacją aksjologiczną. O. W. Bołoz CSSR wskazał na potrzebę uzupełnienia wywodów Autora referatu o ukazanie motywacji płynącej z wiary i autorytetu Kościoła. Ks. dr K. Jeżyna z KUL podniósł konieczność powiązania moralności z otrzymanym zbawieniem. Ks. prof. Nagórny przypomniał, że istnieje tylko jedno prawo moralne, prawo osoby w Chrystusie.

Przewodniczący Sekcji ogłosił możliwość nadsyłania materiałów do publikacji, poświęconej III części Katechizmu, będącej owocem spotkania moralistów w Konstancinie. Ustalono propozycję tytułu: „Życie w Chrystusie. Refleksje nad nauczaniem Katechizmu” W ramach dyskusji nad miejscem i tematem następnego spotkania podniesiono konieczność zajęcia się problematyką metodologii teologii moralnej, jej treści i zasad nauczania oraz prowadzenia seminarium naukowego. Zauważono niepokojącą tendencję do zmniejszania liczby godzin wykładów akademickich z teologii moralnej. Podjęto też decyzję o przedłużeniu czasu trwania spotkań do dwóch pełnych dni.